

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ

Βρυξέλλες, 26.10.2004
COM(2004) 711 τελικό

**ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΣΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΣΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ
ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ**

σχετικά με την μελλοντική ανάπτυξη της ενεργειακής πρωτοβουλίας της ΕΕ και με τους κανόνες δημιουργίας μιας χρηματοδοτικής διευκόλυνσης στον ενεργειακό τομέα για τις χώρες ΑΚΕ

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΣΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΣΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ

σχετικά με την μελλοντική ανάπτυξη της ενεργειακής πρωτοβουλίας της ΕΕ και με τους κανόνες δημιουργίας μιας χρηματοδοτικής διευκόλυνσης στον ενεργειακό τομέα για τις χώρες ΑΚΕ

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η ενέργεια αποτελεί βασική προϋπόθεση κάθε ανθρώπινης δραστηριότητας και η πρόσβαση στις σύγχρονες ενεργειακές υπηρεσίες αποτελεί προϋπόθεση για την κοινωνική και οικονομική ανάπτυξη. Εντούτοις στο σημερινό κόσμο η πρόσβαση στην ενέργεια δεν παρέχεται κατά τρόπο ίσο και δίκαιο.

Ενώ οι χώρες του ΟΟΣΑ, οι οποίες καταναλώνουν το 70% της παγκόσμιας ενέργειας, επηρεάζονται λιγότερο από τις ενεργειακές κρίσεις, οι αναπτυσσόμενες χώρες εκτίθενται όλο και περισσότερο σε αυτές. Γενικά εξαρτώνται περισσότερο από το εισαγόμενο πετρέλαιο και χρησιμοποιούν το διπλάσιο πετρέλαιο για κάθε μονάδα οικονομικής παραγωγής. Επιπλέον, οι διακυμάνσεις των τιμών της ενέργειας έχουν μεγαλύτερη επίπτωση στις οικονομίες τους εξαιτίας της εύθραυστης οικονομικής τους κατάστασης. Τέλος, η πρόσβαση στις σύγχρονες ενεργειακές υπηρεσίες περιορίζεται συνήθως στα αστικά και βιομηχανικά κέντρα. Η περιορισμένη πρόσβαση σε υψηλής ποιότητας και αξιόπιστες ενεργειακές υπηρεσίες αποτελεί ένα σοβαρό εμπόδιο στην οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη των φτωχών χωρών. Επιπλέον η ρύπανση του αέρος από τις παραδοσιακές πηγές ενέργειας και η κακή κατάσταση των σύγχρονων ενεργειακών εγκαταστάσεων προσβάλλουν την υγεία κυρίως των φτωχών.

Αναγνωρίζοντας τη σημασία που έχει για τους φτωχούς η βελτίωση της πρόσβασης στην ενέργεια η ΕΕ δρομολόγησε την πρωτοβουλία για την ενέργεια με στόχο την εξάλειψη της φτώχειας και την προώθηση της αειφόρου ανάπτυξης (EUEI) κατά τη διάρκεια της Παγκόσμιας Διάσκεψης Κορυφής για την Αειφόρο Ανάπτυξη (WSSD). Στόχος της EUEI είναι η συμβολή της στην επίτευξη των Αναπτυξιακών Στόχων της Χιλιετίας μέσω της παροχής κατάλληλων, προσιτών και αειφόρων ενεργειακών υπηρεσιών στους φτωχούς. Η ιδιοποίηση αυτής της πρωτοβουλίας εκ μέρους των δικαιούχων αποτελεί προϋπόθεση για την επιτυχία.

Η EUEI αποτελεί μια κοινή προσπάθεια της Επιτροπής και των κρατών μελών για τη δημιουργία συνεργιών ανάμεσα στις αναπτυξιακές πολιτικές και δραστηριότητές τους. Υλοποιείται μέσω του διαλόγου και των ειδικών εταιρικών σχέσεων με τις αναπτυσσόμενες χώρες, στις οποίες περιλαμβάνεται η συνεργασία με την κοινωνία των πολιτών, με τον ιδιωτικό τομέα και με τους χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς. Η EUEI είχε σημειώσει πρόοδο από τότε που έγινε η διάσκεψη του Γιοχάνεσμπουργκ. Η διάσκεψη της EUEI «Ενέργεια για την Αφρική», η οποία έγινε στο Ναϊρόμπι τον Νοέμβριο του 2003, συνέβαλε στο να τονωθεί το αίσθημα ιδιοποίησης αυτής της πρωτοβουλίας εκ μέρους των αφρικανικών χωρών ενώ παράλληλα καθόρισε και τις βασικές η ΕΕ προτεραιότητες. Ο διάλογος με τις αναπτυσσόμενες χώρες κατέδειξε ότι είναι ανάγκη να επενδύσει πολύ περισσότερους πόρους στον τομέα αυτό.

Στόχος της παρούσας ανακοίνωσης είναι να εξηγήσει πώς η EUEI μπορεί να γίνει πιο αποτελεσματική στο μέλλον και να ανταποκρίνεται στα αιτήματα των χωρών ΑΚΕ. Για να προσελκύσει περισσότερο την προσοχή και να γίνει πιο κατανοητό το πρόγραμμα δράσης για την καταπολέμηση της φτώχειας, η Επιτροπή προτείνει τη δημιουργία μιας χρηματοδοτικής διευκόλυνσης ΑΚΕ-ΕΕ για τον ενεργειακό τομέα ύψους 250 εκατ. ευρώ, που θα αποτελέσει αντικείμενο συναπόφασης των αρμόδιων οργάνων της ΕΕ και των οργάνων των χωρών ΑΚΕ.

2. ΟΙ ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΦΤΩΧΕΙΑΣ

Σήμερα περίπου δύο δισεκατ. άνθρωποι στον κόσμο – που κατοικούν κυρίως σε αστικές και περιφερειακές περιοχές των αναπτυσσομένων χωρών – δεν έχουν πρόσβαση σε σύγχρονες ενεργειακές υπηρεσίες. Οι αφρικανικές χώρες νοτίως της Σαχάρας αποτελούν ένα κραυγαλέο παράδειγμα ανισότητας στον ενεργειακό τομέα με το 80% του πληθυσμού να έχει περιορισμένη πρόσβαση σε σύγχρονες μορφές ενέργειας. Η κοινωνική και οικονομική ανάπτυξη των φτωχών κοινοτήτων επιβραδύνεται μέχρι του σημείου να ανακόπτεται από την τωρινή μη ορθολογική χρήση του ξύλου και των άλλων μορφών βιομάζας για ενεργειακούς σκοπούς, εκτός του ότι είναι δύσκολη και ακριβή η πρόσβαση σε άλλες μορφές ενέργειας όπως είναι ο ηλεκτρισμός και τα υγρά καύσιμα.

Ενέργεια και καταπολέμηση της φτώχειας: Η πρόσβαση σε κατάλληλες, προσιτές και αειφόρες ενεργειακές υπηρεσίες είναι απαραίτητη για την επίτευξη των περισσότερων αναπτυξιακών στόχων, οι οποίοι αφορούν π.χ. την υγεία, την εκπαίδευση, τον φωτισμό, τη θέρμανση, τις μεταφορές, τη γεωργία, τη βιομηχανική παραγωγή και τα σύγχρονα μέσα επικοινωνίας. Τη συσχέτιση αυτή την αναγνώρισε η WSSD του Γιοχάνεσμπουργκ και την περιέλαβε στο σχέδιο υλοποίησης, το οποίο επισημαίνει τη σχέση που υπάρχει ανάμεσα στην πρόσβαση στην ενέργεια και στην επίτευξη των Αναπτυξιακών Στόχων της Χιλιετίας τονίζοντας ότι η πρόσβαση στην ενέργεια διευκολύνει την καταπολέμηση της φτώχειας.

Πρόσβαση στην ενέργεια: Η εξασφάλιση της πρόσβασης στις ενεργειακές υπηρεσίες αποτελεί μια περίπλοκη πρόκληση και η αντιμετώπισή της δεν μπορεί να αφηθεί μόνο στις δυνάμεις της αγοράς. Στην προκειμένη περίπτωση απαιτείται συντονισμένη δράση του δημόσιου τομέα. Επιπλέον υπάρχει ένα ευρύ φάσμα ενδιαφερομένων, που περιλαμβάνει από φτωχές κοινότητες μέχρι τοπικές και εθνικές κυβερνήσεις καθώς και πολυεθνικές εταιρίες, ενεργειακές πηγές και τεχνολογικές λύσεις, οι οποίες διαφέρουν ανάλογα με τον τόπο. Δεν υπάρχει «μία ενιαία» συνταγή όσον αφορά την παροχή ενεργειακών υπηρεσιών.

Ο παγκόσμιος χαρακτήρας των ενεργειακών αγορών: Οι χώρες ΟΟΣΑ έχουν καταφέρει να είναι λιγότερο ευάλωτες στις ενεργειακές κρίσεις ενώ ακριβώς το αντίθετο συμβαίνει με τις αναπτυσσόμενες χώρες. Κατά μέσον όρο οι αναπτυσσόμενες χώρες καταναλώνουν το διπλάσιο πετρέλαιο ανά μονάδα οικονομικής παραγωγής από τις χώρες του ΟΟΣΑ. Επιπλέον, η οικονομική τους κατάσταση υποδηλώνει ότι έχουν μικρότερη ικανότητα αντιμετώπισης των προβλημάτων που προκύπτουν από τις αναταραχές στις πετρελαιοαγορές.

Χρηματοδότηση της ενέργειας: Σχεδόν το ήμισυ των παγκόσμιων επενδύσεων που απαιτούνται για τη βελτίωση και την αντικατάσταση της προσφερόμενης ενέργειας μέχρι το 2030 αφορά τις ανάγκες των αναπτυσσομένων χωρών. Περισσότερο από ποτέ τα κεφάλαια που απαιτούνται στον ενεργειακό τομέα θα πρέπει να προέλθουν από ιδιώτες ή από αλλοδαπές πηγές. Εντούτοις ο επενδυτικός κίνδυνος φαίνεται να είναι απαγορευτικός, ειδικά όσον αφορά τη βελτίωση της πρόσβασης των φτωχών καταναλωτών στην ενέργεια. Η δημόσια χρηματοδότηση καθώς και η επίσημη αναπτυξιακή βοήθεια πρέπει να αναζητήσουν

νέους τρόπους προσέλκυσης και διευκόλυνσης επαρκών επενδυτικών ροών στον εν λόγω τομέα.

Βλέπε παράρτημα για περισσότερες πληροφορίες.

3. ΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΤΗΣ ΕΕ

Είναι καιρός να δοθεί περισσότερη προσοχή στον αποφασιστικό ρόλο που παίζει η ενέργεια για την καταπολέμηση της φτώχειας στο πλαίσιο της αναπτυξιακής βοήθειας. Παρόλο ότι η WSSD κατάφερε σε μεγάλο βαθμό να επαναφέρει στις διεθνείς αναπτυξιακές συζητήσεις το θέμα της ενέργειας, οι ενεργειακές ανάγκες δεν έχουν αντιμετωπισθεί επαρκώς σε πρακτικό επίπεδο. Οι αναλήψεις υποχρεώσεων στον ενεργειακό τομέα μειώθηκαν κατά την τελευταία δεκαετία και η σημερινή τάση δεν φαίνεται να είναι ανοδική. Οι επιδοτήσεις στον ενεργειακό τομέα των αναπτυσσόμενων χωρών έχουν μειωθεί κατά τα τελευταία χρόνια σε σύγκριση με τα ποσά της δεκαετίας του ενενήντα.

Εντούτοις πολλά κράτη μέλη της ΕΕ συμμετέχουν σε διμερή προγράμματα αναπτυξιακής συνεργασίας στον τομέα της ενέργειας με βάση πολιτικές οι οποίες εναρμονίζονται σήμερα με τους στόχους της EUEI.

Παρόλο ότι η ενέργεια δεν περιλαμβάνεται στις έξι τομεακές προτεραιότητες της αναπτυξιακής πολιτικής της Κοινότητας, συνδέεται άμεσα ή έμμεσα με καθεμία από αυτές. Η ανακοίνωση της Επιτροπής “Η αναπτυξιακή πολιτική της Ευρωπαϊκής Κοινότητας”¹ τονίζει τη σημασία που έχει η ενέργεια για την καταπολέμηση της φτώχειας. Όσον αφορά τις χώρες ΑΚΕ καμία χώρα της Αφρικής ή της Καραϊβικής δεν ασχολείται άμεσα με το θέμα της ενέργειας στο πλαίσιο του 9^{ου} ΕΤΑ, ενώ πέντε χώρες του Ειρηνικού τονίζουν στα έγγραφα στρατηγικής της χώρας τους ότι η ενέργεια αποτελεί έναν κεντρικό τομέα συνεργασίας.

Η EUEI γνωστοποιήθηκε για πρώτη φορά μέσω της ανακοίνωσης της Επιτροπής σχετικά με την εξωτερική διάσταση της αειφόρου ανάπτυξης (COM(2002) 82). Τα κράτη μέλη της ΕΕ έχουν επιβεβαιώσει την υποστήριξή τους προς αυτήν με τις διάφορες αποφάσεις του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης και με τα συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, που είχαν ως αποτέλεσμα να δρομολογηθεί επιτυχώς η πρωτοβουλία στον τομέα της ενέργειας με στόχο την καταπολέμηση της φτώχειας και την αειφόρο ανάπτυξη (EUEI) κατά τη διάρκεια της WSSD.

Η ανακοίνωση της Επιτροπής “Η ενεργειακή συνεργασία με τις αναπτυσσόμενες χώρες”² θέτει το πλαίσιο της ενεργειακής συνεργασίας με τις αναπτυσσόμενες χώρες με επίκεντρο θέματα όπως είναι οι αναγκαίες μεταρρυθμίσεις του ενεργειακού τομέα, η μεταφορά τεχνολογιών, η συνεργασία στον τομέα της προσφοράς και της ζήτησης, η προώθηση της ενεργειακής διαφοροποίησης, η διευκόλυνση της ανάπτυξης δικτύων και διασυνδέσεων κλπ. Η ανακοίνωση επισημαίνει το ρόλο της EUEI όσον αφορά αυτήν τη συνεργασία.

Μετά το Γιόχανεσμπουργκ η ανακοίνωση “Ένα έτος μετά την Παγκόσμια Διάσκεψη Κορυφής για την Αειφόρο Ανάπτυξη: υλοποίηση των δεσμεύσεών μας”³ κατέγραψε την εξέλιξη της EUEI περί τα τέλη του 2003. Η ανακοίνωση τόνισε την πρόοδο της EUEI και

¹ COM(2000) 212

² COM(2002) 408

³ COM(2003) 829

επεσήμανε την ανάγκη επαρκούς χρηματοδότησης της πρωτοβουλίας. Επεσήμανε επίσης και τις δυνατότητες συνεργιών ανάμεσα στην EUEI και στον Συνασπισμό του Γιοχάνεσμπουργκ για τις Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας (JREC)⁴.

Μέσω των συμπερασμάτων του Συμβουλίου Γενικών Υποθέσεων (8566/04) του Απριλίου του 2004 τα κράτη μέλη της ΕΕ επεσήμαναν εκ νέου την ανάγκη επαρκούς χρηματοδότησης της εν λόγω πρωτοβουλίας. Το Συμβούλιο εξάλλου τόνισε ότι η Επιτροπή και τα κράτη μέλη θα πρέπει να καταβάλουν μεγαλύτερες προσπάθειες για να ανταποκριθούν στις προτεραιότητες των αναπτυσσομένων χωρών όπως αυτές εκφράστηκαν κατά τη διάσκεψη “Ενέργεια για την Αφρική”, η οποία οργανώθηκε στο Ναϊρόμπι στο πλαίσιο της EUEI, και ζήτησε από την Επιτροπή να αναλάβει την ευθύνη για την υλοποίηση των αιτημάτων αυτής της διάσκεψης.

Η πρόταση για τη δημιουργία μιας χρηματοδοτικής διευκόλυνσης στον ενεργειακό τομέα για τις χώρες ΑΚΕ αντανακλά αυτό το πολιτικό πλαίσιο και έχει ως στόχο να προωθήσει την υλοποίηση των δεσμεύσεων της ΕΕ. Προτείνεται οι πιστώσεις για την χρηματοδοτική διευκόλυνση στον τομέα της ενέργειας να διατεθούν από το «δισεκατομμύριο υπό όρους» του 9^{ου} Ευρωπαϊκού Ταμείου Ανάπτυξης (ΕΤΑ) εν αναμονή της τελικής απόφασης που θα λάβει το Συμβούλιο τον Μάρτιο του 2005.

4. Η ΠΡΟΟΔΟΣ ΠΟΥ ΕΧΕΙ ΕΠΙΤΕΥΧΘΕΙ ΜΕΧΡΙ ΣΗΜΕΡΑ – ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΔΙΑΚΗΡΥΞΕΩΝ

Εντός της ΓΔ Ανάπτυξης έχει δημιουργηθεί μια γραμματεία για την EUEI προκειμένου να τονώσει τη συνέργια και τη συνεργασία. Η συμβουλευτική ομάδα, η οποία αποτελείται από τα εκπροσώπους των κρατών μελών, υπαλλήλους της Επιτροπής και εμπειρογνώμονες, αποτελεί το βασικό φόρουμ ευρωπαϊκού διαλόγου και συντονισμού. Στην Ευρώπη ο διάλογος στο πλαίσιο της EUEI έγινε με την ενεργό συμμετοχή των κρατών μελών της ΕΕ της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων (ΕΤΕ). Η ΕΤΕ εξεδήλωσε το ενδιαφέρον της για την εξέταση των δυνατοτήτων συνδυασμού των επιδοτήσεων εκ μέρους του ΕΤΑ και των δανείων από την ΕΤΕ.

Δεδομένου ότι το έντονο αίσθημα ιδιοποίησης εκ μέρους των δικαιούχων αποτελεί τη βάση για την επιτυχία, η κορυφαία προτεραιότητα της EUEI μετά την WSSD ήταν να ξεκινήσει ένα διάλογο με τις αναπτυσσόμενες χώρες και περιφέρειες.

Η Αφρική: μια επείγουσα προτεραιότητα

Είναι σαφές ότι η Αφρική νοτίως της Σαχάρας θα δυσκολευτεί να πετύχει τους Αναπτυξιακούς Στόχους της Χίλιετίας, εκτός αν γίνουν σημαντικές προσπάθειες ειδικά στον ενεργειακό τομέα. Ορισμένα κράτη μέλη δραστηριοποιούνται στον ενεργειακό τομέα στις χώρες που βρίσκονται νοτίως της Σαχάρας και έχουν αποκτήσει πολύτιμη εμπειρία και ικανότητα τόσο όσον αφορά την επεξεργασία πολιτικών και στρατηγικών όσο και την υλοποίησή τους. Στις χώρες αυτές διευκολύνεται έτσι η υλοποίηση της EUEI. Οι αφρικανικές κυβερνήσεις αρχίζουν να εντάσσουν σταδιακά τα ενεργειακά θέματα στις στρατηγικές τους

⁴ Τον Ιουνίο του 2004 ο JREC είχε 88 κυβερνήσεις ως μέλη του, στις οποίες περιλαμβάνονταν 54 αναπτυσσόμενες χώρες. Τα μέλη υπέγραψαν τη δήλωση JREC και δεσμεύτηκαν να συνεργαστούν προκειμένου «...να αυξήσουν επειγόντως και σε σημαντικό βαθμό το συνολικό μερίδιο των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας ...”.

για την καταπολέμηση της φτώχειας ενισχύοντας τις δυνατότητες προγραμματισμού και υλοποίησης των ενεργειών τους στον ενεργειακό τομέα.

Η διάσκεψη “Ενέργεια για την Αφρική”, η οποία έγινε στο Ναϊρόμπι τον Νοέμβριο του 2003 στο πλαίσιο της EUEI, απετέλεσε ένα ορόσημο στο διάλογο με την Αφρική, στον οποίον έλαβαν μέρος εκπρόσωποι κυβερνήσεων από 40 αφρικανικές χώρες που βρίσκονται νοτίως της Σαχάρας. Ο κύριος στόχος ήταν ο καθορισμός των δράσεων που θα έπρεπε να αναληφθούν κατά προτεραιότητα σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο. Οι συστάσεις της διάσκεψης αντανακλούν το αίσθημα ιδιοποίησης αυτού του προγράμματος δράσης εκ μέρους των αφρικανικών χωρών και περιλαμβάνουν τις ακόλουθες προτεραιότητες:

- ενέργεια στις αγροτικές περιοχές γενικά και ειδικότερα ηλεκτροδότηση των αγροτικών περιοχών·
- οικιακή ενέργεια, βιομάζα και υποκατάστατα·
- στρατηγικές και πολιτικές για τον εν λόγω τομέα τόσο σε εθνικό όσο και σε περιφερειακό επίπεδο·
- δημιουργία ικανοτήτων σε όλα τα επίπεδα.

Θα οργανωθούν ημερίδες παρακολούθησης της EUEI προκειμένου να εντοπισθούν επιτυχημένα μοντέλα παροχής ενεργειακών υπηρεσιών καθώς και οι τρόποι χρηματοδότησης και εφαρμογής τους σε ευρύτερη κλίμακα. Θα γίνουν και άλλες ενέργειες που θα χρηματοδοτηθούν από την Επιτροπή, προκειμένου να τονωθεί ακόμη περισσότερο ο διάλογος και να δημιουργηθεί ένα πλαίσιο δράσης:

- Τα περιφερειακά έργα θα χρηματοδοτηθούν από τις πιστώσεις που έχουν χορηγηθεί στις χώρες ΑΚΕ για την ενέργεια.
- Το τμήμα του προγράμματος COOPENER «Ευφυής Ενέργεια για την Ευρώπη», το οποίο διαχειρίζεται η ΓΔ Ενέργειας και Μεταφορών, συγχρηματοδοτεί έργα που έχουν ως στόχο τη δημιουργία των θεσμικών όρων βελτίωσης της πρόσβασης στην ενέργεια όσον αφορά τις αφρικανικές χώρες που βρίσκονται νοτίως της Σαχάρας.
- Η ΓΔ Έρευνας εξάλλου ενισχύει μια σύμπραξη όσον αφορά τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας με στόχο την εξάλειψη της φτώχειας και την αειφόρο ανάπτυξη της Αφρικής («Εταίροι για την Αφρική») στη οποία συμμετέχουν αρκετοί ευρωπαίοι και αφρικανοί εταίροι.
- Η ΓΔ Περιβάλλοντος χρηματοδοτεί διάφορα προγράμματα στο πλαίσιο του συνασπισμού του Γιόχανεσμπουργκ για τις Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας με στόχο την ενίσχυση και βελτίωση του διαλόγου σχετικά με την EUEI καθώς και την προσπάθεια δημιουργίας καινοτόμων χρηματοδοτικών μηχανισμών (όπως π.χ. την πρωτοβουλία patient capital) και δημιουργίας βάσεων δεδομένων σχετικά με τις πολιτικές και τα μέτρα καθώς και βάσεων δεδομένων σχετικά με τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας.

Καραϊβική και Ειρηνικός

Οι μικρές νησιωτικές χώρες είναι ιδιαίτερα ευαίσθητες σε ενεργειακά θέματα. Το υψηλό κόστος της θαλάσσιας μεταφοράς καυσίμων προς τα νησιά που είναι διάσπαρτα σημαίνει ότι ο ηλεκτρισμός κοστίζει κατά μέσο όρο 20-50 €/kWh έναντι 5 €/kWh που είναι το διεθνές

κόστος, ενώ υπάρχουν αναξιοποίητες δυνατότητες αύξησης της ενεργειακής αποτελεσματικότητας και της χρησιμοποίησης ανανεώσιμων πηγών ενέργειας.

Τα νησιωτικά κράτη της Καραϊβικής και του Ειρηνικού ενδιαφέρθηκαν από νωρίς για την EUEI και έλαβαν ενεργό μέρος στον διάλογο πριν την WSSD. Η μεταγενέστερη συμμετοχή της ΕΚ και της Δανίας σε περιφερειακούς οργανισμούς των κρατών ΑΚΕ του Ειρηνικού είχε ως συνέπεια τη δημιουργία μιας εταιρικής σχέσης με τις νησιωτικές χώρες του Ειρηνικού, ενώ η ΕΚ και η Γερμανία ανέλαβαν παρόμοιες δραστηριότητες στην Καραϊβική.

Βλέπε παράρτημα για περισσότερες πληροφορίες.

5. Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΠΡΟΚΛΗΣΗ ΚΑΙ Η ΑΝΑΓΚΗ ΓΙΑ ΚΑΙΝΟΤΟΜΟΥΣ ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΥΣ

Αφότου έλαβε χώρα η WSSD έχει αναγνωρισθεί η ανάγκη για σημαντική αύξηση της χρηματοδότησης για την ενέργεια και την καταπολέμηση της φτώχειας, προκειμένου να επιτευχθούν οι Αναπτυξιακοί Στόχοι της Χιλιετίας. Μέχρι τώρα η προσπάθεια παροχής ενεργειακών υπηρεσιών στους φτωχούς κατάφερε να προσελκύσει μόνο μικρές ιδιωτικές επενδύσεις. Χρειάζονται κατά συνέπεια επειγόντως καινοτόμοι και ευέλικτοι χρηματοδοτικοί μηχανισμοί ώστε να χρησιμοποιηθεί η πολλαπλασιαστική επίδραση των δημόσιων πόρων και της επίσημης αναπτυξιακής βοήθειας και να προσελκυσθούν περισσότεροι πόροι από τον ιδιωτικό τομέα, από τις αναπτυξιακές τράπεζες και από τους χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς. Η σύμπραξη του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα αποτελεί ένα βασικό μέσο της στρατηγικής της EUEI και ο τομέας της ενέργειας παρέχει πολλές δυνατότητες στην ΕΕ και στις αναπτυσσόμενες χώρες εταίρους να συνεργαστούν στα πλαίσια αυτού του είδους των εταιρικών σχέσεων με τον ιδιωτικό τομέα, τους χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς και την κοινωνία των πολιτών. Χρειάζεται όμως να γίνουν μεγαλύτερες προσπάθειες στο πολιτικό επίπεδο προκειμένου να διατεθούν κατάλληλα, πιο ευκίνητα και πιο ευέλικτα μέσα και πόροι, περιλαμβανομένης και της διάθεσης κεφαλαίων εκκίνησης.

Μετά το Γιοχάνεσμπουργκ η EUEI δημιούργησε μια στερεά βάση για ειδικές δράσεις και είναι τώρα έτοιμη για ένα ποιοτικό άλμα. Προκειμένου να διατηρηθεί αυτή η δυναμική και να υπάρξουν πράγματι αποτελέσματα επιτόπου χρειάζονται σημαντικοί πρόσθετοι πόροι. Οι πόροι αυτοί πρέπει να διατεθούν από την ΕΕ ως μια απόδειξη των δεσμεύσεων της σχετικά με τους Αναπτυξιακούς Στόχους της Χιλιετίας και το Σχέδιο Υλοποίησης του Γιοχάνεσμπουργκ.

Βλέπε παράρτημα για περισσότερες πληροφορίες.

6. ΜΙΑ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΗ ΔΙΕΥΚΟΛΥΝΣΗ ΣΤΟΝ ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΟ ΤΟΜΕΑ ΓΙΑ ΤΙΣ ΧΩΡΕΣ ΑΚΕ

Η Επιτροπή προτείνει το πρώτο βήμα προς αυτή την κατεύθυνση να είναι η διάθεση σημαντικών πόρων για μια χρηματοδοτική διευκόλυνση ΑΚΕ-ΕΕ στον ενεργειακό τομέα. Θεωρεί ότι σε πρώτη φάση θα ήταν αρκετό το ποσό των 250 εκατ. ευρώ λαμβανομένων υπόψη των πόρων που διαθέτει το ΕΤΑ και των πρώτων αποτελεσμάτων του διαλόγου με τους ενδιαφερομένους. Η χρηματοδοτική διευκόλυνση θα είναι ένα ευέλικτο μέσο, θα είναι ανοικτό ώστε να μπορεί να συγχρηματοδοτείται από τα κράτη μέλη και από άλλους χορηγούς και θα μπορεί να προσαρμόζεται σε καινοτόμους τρόπους υλοποίησης. Η χρηματοδοτική

διευκόλυνση θα δρα αφενός ως ένα μέσο με καταλυτικό ρόλο, θα προωθεί πρωτοβουλίες, θα παρέχει πληροφόρηση, θα ενεργεί ως ένα συντονιστικό κέντρο, θα προωθεί την ανάπτυξη της έρευνας και των διαχειριστικών ικανοτήτων στις χώρες ΑΚΕ και αφετέρου ως ένα μέσο το οποίο θα μπορεί να συμπληρώνει τους πόρους που λείπουν για τη χρηματοδότηση αειφόρων σχεδίων και δραστηριοτήτων.

6.1. Βασικές αρχές

Στόχοι: Η χρηματοδοτική διευκόλυνση για τον τομέα της ενέργειας θα πρέπει να έχει ως αποστολή της την υλοποίηση των στόχων WSSD και των αναπτυξιακών στόχων της χιλιετίας και να επικεντρώνει τις δραστηριότητές της στις χώρες ΑΚΕ οι οποίες εφαρμόζουν ήδη μία σωστή εθνική πολιτική στον τομέα της ενέργειας ή σε αυτές οι οποίες είναι αποφασισμένες να διαμορφώσουν μια τέτοια πολιτική με βάση τις αρχές της καλής διακυβέρνησης στο πλαίσιο μιας στρατηγικής για την καταπολέμηση της φτώχειας ή μιας παρόμοιας στρατηγικής. Η χρηματοδοτική διευκόλυνση για την ενέργεια θα βοηθήσει, εκτός των άλλων, τις χώρες αυτές να δημιουργήσουν το δικό τους θεσμικό και κανονιστικό πλαίσιο και να προσελκύσουν πρόσθετους χρηματοοικονομικούς πόρους για εταιρικές σχέσεις ανάμεσα στο δημόσιο και τον ιδιωτικό τομέα. Η ενεργός συμμετοχή και η παράλληλη συνεισφορά των κρατών μελών τα οποία δραστηριοποιούνται ήδη στην εκάστοτε χώρα θα μπορούσαν να ενισχύσουν αυτήν τη χρηματοδοτική διευκόλυνση.

Αίσθημα ιδιοποίησης: Η έννοια του αισθήματος ιδιοποίησης είναι το επίκεντρο της προσέγγισης που επιδιώκει η χρηματοδοτική διευκόλυνση στον τομέα της ενέργειας. Ορισμένες χώρες ΑΚΕ δίνουν προτεραιότητα στο πρόγραμμα δράσης σχετικά με την ενέργεια και την φτώχεια και ζήτησαν να γίνουν εταίροι στο πλαίσιο της EUEI. Οι δράσεις της EUEI πρέπει να είναι εναρμονισμένες με τις εθνικές πολιτικές και δεσμεύσεις και, στην ιδανική περίπτωση, να προκύπτουν από την τρέχουσα διαδικασία της στρατηγικής για την καταπολέμηση της φτώχειας. Ορισμένες χώρες έχουν προοδεύσει σημαντικά όσον αφορά την ανάπτυξη του πολιτικού πλαισίου και είναι έτοιμες για την υλοποίηση. Σε άλλες χώρες δεν έχουν αναπτυχθεί ακόμη οι αντίστοιχες πολιτικές και στρατηγικές. Συνειδητοποιείται πάντως όλο και περισσότερο το γεγονός ότι η ενέργεια δεν έχει αναγνωριστεί επαρκώς ως ένα σημαντικό στοιχείο καταπολέμησης της φτώχειας και ότι είναι ανάγκη να ενσωματωθεί η διάσταση της ενέργειας στις στρατηγικές καταπολέμησης της φτώχειας. Σε εθνικό επίπεδο οι δράσεις έχουν ως στόχο την παροχή ενεργειακών υπηρεσιών στους φτωχούς. Σε επίπεδο ΑΚΕ η χρηματοδοτική διευκόλυνση θα ενισχύει τον διάλογο με τους αφρικανικούς οργανισμούς και τις αφρικανικές πρωτοβουλίες γενικού χαρακτήρα, όπως είναι η νέα Εταιρική Σχέση για την Ανάπτυξη της Αφρικής (NEPAD) και η Αφρικανική Ένωση (ΑΕ). Παρόμοιες διαδικασίες βρίσκονται σε εξέλιξη στις νησιωτικές περιφέρειες των χωρών ΑΚΕ.

Ευελξία: Προκειμένου να είναι αποτελεσματική, η χρηματοδοτική διευκόλυνση θα πρέπει να προσεγγίζει με ευέλικτο τρόπο τη χρηματοδότηση και να είναι ανοικτή για συγχρηματοδότηση εκ μέρους των κρατών μελών τα οποία δραστηριοποιούνται στον εν λόγω τομέα και να είναι επίσης σε θέση να συνεργάζεται με πιστωτικούς οργανισμούς, με τον ιδιωτικό τομέα, με τις επιχειρήσεις κοινής ωφελείας και με την κοινωνία των πολιτών.

Η χρηματοδοτική διευκόλυνση θα παρέχει κυρίως επιδοτήσεις, οι οποίες από τη φύση τους έχουν μεγάλο πολλαπλασιαστικό αποτέλεσμα και θα μπορούσαν να προσελκύσουν πρόσθετα κεφάλαια από την ΕΤΕ, από άλλους ευρωπαϊκούς οργανισμούς αναπτυξιακής χρηματοδότησης και από άλλους διεθνείς χρηματοδοτικούς οργανισμούς, όπως είναι η Αφρικανική Τράπεζα Ανάπτυξης, ο Όμιλος της Διεθνούς Τράπεζας (ο οποίος περιλαμβάνει τη Διεθνή Εταιρεία Χρηματοδότησης και τον Οργανισμό Πολυμερούς Ασφάλισης των

Επενδύσεων) καθώς και άλλους διεθνείς χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς περιφερειακού χαρακτήρα.

Το μέγιστο πολλαπλασιαστικό αποτέλεσμα ελπίζεται ότι θα προκύψει από τον συνδυασμό των επιδοτήσεων και των άλλων πηγών χρηματοδότησης, από την ενίσχυση της προπαρασκευής σχεδίων και τη δημιουργία του κατάλληλου επενδυτικού κλίματος, από την ενεργό συμμετοχή για τη δημιουργία νέων εταιρικών σχέσεων ανάμεσα στις κοινότητες, στους ΜΚΟ και στον δημόσιο και τον ιδιωτικό τομέα καθώς και από την παροχή πληροφοριών και την ενίσχυση των τοπικών και των ευρωπαϊών προμηθευτών ενέργειας που ενδιαφέρονται να πραγματοποιήσουν επενδύσεις στον τομέα αυτόν.

Καινοτομία: Η χρηματοδοτική διευκόλυνση έχει ως στόχο να αντιμετωπίσει με καινοτόμο τρόπο τις προκλήσεις παροχής αιφώρων ενεργειακών υπηρεσιών στους φτωχούς, όπως είναι οι νέοι τύποι χρηματοδότησης από διάφορες πηγές χρηματοδότησης (τοπικές/διεθνείς, ιδιωτικές/δημόσιες), η πολύ προσεκτική χρησιμοποίηση της ενέργειας για την παραγωγή και τη δημιουργία εισοδήματος καθώς και οι νέες και διατομεακές προσεγγίσεις που χρησιμοποιούν ένα ευρύ φάσμα θεσμικών και τεχνικών λύσεων οι οποίες είναι κατάλληλες για το συγκεκριμένο τομέα. Πρόκειται για την ηλεκτροδότηση των αγροτικών περιοχών, για την δημιουργία αποκεντρωμένων ενεργειακών συστημάτων, για την αυξημένη χρησιμοποίηση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και για την ορθολογικότερη χρήση της ενέργειας μέσω της χρησιμοποίησης καθαρότερων και αποτελεσματικότερων τεχνολογιών όσον αφορά τα ορυκτά καύσιμα, αποδοτικότερων συσκευών και πιο αποτελεσματικής χρησιμοποίησης της παραδοσιακής βιομάζας. Στο πλαίσιο αυτό θα εξετασθεί προσεκτικά το ενδεχόμενο συνεργιών ανάμεσα στη χρηματοδοτική διευκόλυνση για τον τομέα της ενέργειας και στη χρηματοδοτική διευκόλυνση για τους υδάτινους πόρους καθώς και οποιαδήποτε άλλη δυνατότητα συνέργιας με άλλες πρωτοβουλίες στον τομέα της ενέργειας. Οι συνέργιες με τη χρηματοδοτική διευκόλυνση στον τομέα των υδάτινων πόρων παρουσιάζουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον, επειδή και οι δυο διευκολύνσεις αφορούν τους φτωχούς και επειδή υπάρχουν μεγάλα περιθώρια συνδυασμού των προγραμμάτων που αφορούν την ενέργεια και τους υδάτινους πόρους.

6.2. Τομείς δράσης που θα πρέπει να χρηματοδοτηθούν κατά προτεραιότητα στο πλαίσιο της χρηματοδοτικής διευκόλυνσης στον τομέα της ενέργειας

Ο μακροπρόθεσμος στόχος της χρηματοδοτικής διευκόλυνσης είναι η σημαντική αύξηση της χρησιμοποίησης αιφώρων ενεργειακών υπηρεσιών για παραγωγικούς και κοινωνικούς σκοπούς προς όφελος των κατοίκων των χωρών ΑΚΕ που αφορά αυτή η διευκόλυνση καθώς και σημαντικών και συγκεκριμένων μέτρων για την επίτευξη των Αναπτυξιακών Στόχων της Χιλιετίας και κυρίως του στόχου της καταπολέμησης της φτώχειας. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα του διαλόγου στο πλαίσιο της ΕΥΕΙ με τις χώρες ΑΚΕ, η χρηματοδοτική διευκόλυνση θα ενισχύει κατά κύριο λόγο δραστηριότητες που θα έχουν ως στόχο την αύξηση της πρόσβασης των αγροτικών περιοχών της Αφρικής σε σύγχρονες ενεργειακές υπηρεσίες. Στα νησιωτικά κράτη ΑΚΕ η χρηματοδοτική διευκόλυνση θα έχει ως κύριο στόχο την προώθηση της ορθολογικής χρήσης της ενέργειας και των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας. Η κατανομή των πόρων ανάμεσα στις περιφέρειες των χωρών ΑΚΕ θα γίνει με βάση τις γενικές αρχές της συμφωνίας του Κοτονού.

6.2.1. Τομέας δράσης πρώτης προτεραιότητας: Παροχή ενεργειακών υπηρεσιών

Το μεγαλύτερο μέρος της συνεισφοράς από τη χρηματοδοτική διευκόλυνση θα έχει ως στόχο να επωφεληθεί από αυτήν ένας σημαντικός αριθμός αγροτικού πληθυσμού και να βελτιωθεί η

πρόσβασή του στις σύγχρονες ενεργειακές υπηρεσίες. Προτεραιότητα θα δοθεί σ' αυτούς που δεν λαμβάνουν καμιά ενεργειακή υπηρεσία προς το παρόν λόγω του ότι ζουν απομονωμένοι, σε χωριά, σε αγροτικούς οικισμούς, σε περιαστικές περιοχές και σε απομακρυσμένα νησιά. Η χρηματοδοτική διευκόλυνση θα ενισχύει τη συγχρηματοδότηση επενδυτικών σχεδίων που θα έχουν ως στόχο τον εφοδιασμό με ενέργεια και θα προσελκύουν πόρους από τα κράτη μέλη, από άλλους δωρητές, από διεθνείς χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς και από τον ιδιωτικό τομέα. Αυτό το μέρος της χρηματοδοτικής διευκόλυνσης προορίζεται για τη χορήγηση βοήθειας στις χώρες και στις περιφέρειες οι οποίες εφαρμόζουν ήδη ή βρίσκονται στη διαδικασία εφαρμογής μιας υγιούς εθνικής πολιτικής στον τομέα της ενέργειας η οποία βασίζεται στις αρχές της χρηστής διακυβέρνησης και δίνει προτεραιότητα στην ενέργεια και στην καταπολέμηση της φτώχειας, π.χ. στο πλαίσιο της δικής τους στρατηγικής για την καταπολέμηση της φτώχειας. Οι προτάσεις θα πρέπει να διασφαλίζουν την οικονομική, κοινωνική και περιβαλλοντική αειφορία των επενδύσεων μέσω της χρηματοδότησης, εν ανάγκη, μέτρων δημιουργίας θεσμών και ενίσχυσης των διαχειριστικών ικανοτήτων. Θα μπορούσαν να γίνουν καινοτόμες προσεγγίσεις προκειμένου να ικανοποιηθούν οι ενεργειακές ανάγκες μέσα σε ένα ενιαίο και διατομεακό πλαίσιο π.χ. Οι προτάσεις για επενδύσεις σε μακροχρόνιες ενεργειακές υποδομές θα πρέπει να έχουν ως στόχο να υποχρεώσουν τις χώρες εταίρους να ακολουθήσουν ενεργειακές πολιτικές που θα διασφαλίζουν τον εφοδιασμό τους με ενέργεια και θα περιορίζουν τις εκπομπές αερίων θερμοκηπίου.

6.2.2. Τομέας δράσης δεύτερης προτεραιότητας: Δημιουργία του κατάλληλου κλίματος

Στις περιπτώσεις όπου δεν συντρέχουν οι προϋποθέσεις χρηστής διακυβέρνησης προκειμένου να γίνουν παρεμβάσεις για την παροχή ενεργειακών υπηρεσιών στον εν λόγω τομέα, το 20% της χρηματοδοτικής διευκόλυνσης θα χρησιμοποιηθεί για την ανάπτυξη του κατάλληλου κλίματος στον ενεργειακό τομέα με βάση τις αρχές της χρηστής διακυβέρνησης. Οι δραστηριότητες θα εξαρτηθούν από το επίπεδο ανάπτυξης της πολιτικής και από το θεσμικό πλαίσιο, τα οποία παρουσιάζουν αποκλίσεις ανάμεσα στα κράτη ΑΚΕ. Η χρηματοδοτική διευκόλυνση θα παρέχει ενίσχυση στις χώρες όπου χρειάζονται βελτιώσεις για την ανάπτυξη ή την εφαρμογή υγιών εθνικών ενεργειακών πολιτικών και στρατηγικών, π.χ. ενίσχυση των στρατηγικών καταπολέμησης της φτώχειας, βελτίωση του θεσμικού, νομικού και κανονιστικού πλαισίου, ενίσχυση των ικανοτήτων των βασικών ενδιαφερομένων για την εφαρμογή και διαχείριση των προγραμμάτων εφοδιασμού σε ενέργεια και βελτίωση των ικανοτήτων παρακολούθησης και αξιολόγησης.

6.2.3. Τομέας δραστηριότητας τρίτης προτεραιότητας : Διευκόλυνση μελλοντικής δημιουργίας ευρείας κλίμακας επενδυτικών προγραμμάτων

Το 20% κατ'ανώτατο όριο της χρηματοδοτικής διευκόλυνσης θα διατεθεί για τις προπαρασκευαστικές εργασίες που χρειάζονται για τη διευκόλυνση της μελλοντικής δημιουργίας σημαντικών επενδυτικών σχεδίων με στόχο τις διασυνοριακές διασυνδέσεις, την επέκταση των δικτύων και τη σύνδεση με αυτά των αγροτικών περιοχών, την προετοιμασία της χρηματοδότησής τους από τους διεθνείς χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς, κυρίως από την ΕΤΕ και από τους ευρωπαϊκούς οργανισμούς αναπτυξιακής χρηματοδότησης σε συνεργασία με τη Διεθνή Τράπεζα, την Αφρικανική Τράπεζα Ανάπτυξης και τον ιδιωτικό τομέα. Στο αφρικανικό πλαίσιο ιδιαίτερη προσοχή θα δοθεί στις προτεραιότητες της Αφρικανικής Ένωσης και της Νέας Εταιρικής Σχέσης για την Ανάπτυξη της Αφρικής. Κατ'αυτόν τον τρόπο η χρηματοδοτική διευκόλυνση θα μπορέσει να συμβάλει στην μελλοντική προσέλκυση σημαντικών πρόσθετων επενδύσεων στον ενεργειακό τομέα των χωρών που βρίσκονται νοτίως της Σαχάρας και των νησιωτικών περιφερειών. Υπάρχουν μεγάλα περιθώρια να λειτουργήσει η χρηματοδοτική διευκόλυνση πολλαπλασιαστικά ώστε

να αυξηθούν τα καθαρά ποσά των κεφαλαίων που προορίζονται για την ενέργεια και την ανάπτυξη.

7. ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΗΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΗΣ ΔΙΕΥΚΟΛΥΝΣΗΣ ΑΚΕ-ΕΕ ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΤΗΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ

Η διαχείριση θα πρέπει να αντανακλά την γενική πολιτική προσέγγιση της χρηματοδοτικής διευκόλυνσης στον ενεργειακό τομέα. Πρώτον, το αίσθημα ιδιοποίησης εκ μέρους των εταίρων ΑΚΕ και το δικαίωμά τους για την ανάληψη πρωτοβουλιών παίζει αποφασιστικό ρόλο σ' αυτή τη διαδικασία. Δεύτερον, η διαδικασία υλοποίησης θα πρέπει να συμφωνεί με τον βασικό στόχο της διευκόλυνσης της πρόσβασης των φτωχών στις σύγχρονες ενεργειακές υπηρεσίες. Αυτό σημαίνει ότι θα πρέπει να γίνεται η καλύτερη δυνατή χρησιμοποίηση των επιδοτήσεων, να επιδιώκεται το μέγιστο πολλαπλασιαστικό αποτέλεσμα και να χρησιμοποιούνται καινοτόμοι μηχανισμοί ανάμιξης των χρηματοδοτικών πόρων.

Η διαχείριση της χρηματοδοτικής διευκόλυνσης για τον τομέα της ενέργειας θα γίνεται από υπαλλήλους της Επιτροπής αλλά θα υπάρχει και η δυνατότητα χρησιμοποίησης εξωτερικών εμπειρογνομώνων, όπως είναι οι αποσπασμένοι εθνικοί εμπειρογνώμονες, οι συμβασιούχοι ή συναφείς υπάλληλοι. Θα εφαρμόζεται η υφισταμένη διαδικασία λήψης αποφάσεων που έχει καθιερωθεί ανάμεσα στα όργανα της ΕΕ και στα όργανα των χωρών ΑΚΕ.

Τα κράτη μέλη θα συμμετέχουν στην ανάπτυξη και στη γενική καθοδήγηση της χρηματοδοτικής διευκόλυνσης και θα είναι σε θέση να εξασφαλίζουν τον απαραίτητο συντονισμό των δικών τους διμερών δραστηριοτήτων με τις δραστηριότητες που θα αναλαμβάνονται στο πλαίσιο της χρηματοδοτικής διευκόλυνσης. Η παρούσα δομή διαχείρισης της ΕΥΕΙ, περιλαμβανομένης και της συμβουλευτικής της ομάδας, θα αναπτυχθεί ακόμη περισσότερο και θα εξελιχθεί σε βασικό συμβουλευτικό όργανο της χρηματοδοτικής διευκόλυνσης, στο οποίο θα συμμετέχουν και εκπρόσωποι των κρατών μελών. Τα κράτη μέλη θα συμμετέχουν επίσης μέσω των εργασιών της επιτροπής ΕΤΑ. Όσον αφορά τους υδάτινους πόρους θα δημιουργηθεί ένα πολυμερές φόρουμ υπό την αιγίδα της ΕΥΕΙ, το οποίο θα παρέχει αμφίδρομη πληροφόρηση στις ευρύτερες περιφέρειες όλων των συμμετεχόντων στη λειτουργία της χρηματοδοτικής διευκόλυνσης και θα συμμετέχει στη διαδικασία αυτή.

Οι τρόποι εφαρμογής της χρηματοδοτικής διευκόλυνσης στον τομέα της ενέργειας θα αναπτυχθούν σύμφωνα με τις αρχές που διέπουν τη χρηματοδοτική διευκόλυνση για τους υδάτινους πόρους. Στις αρχές αυτές θα περιλαμβάνονται η αειφορία των δράσεων, το πολλαπλασιαστικό αποτέλεσμα και η ενίσχυση από τους ενδιαφερόμενους που είναι ήδη παρόντες (κράτη μέλη, άλλες πρωτοβουλίες, κλπ). Τα μέσα που θα χρησιμοποιηθούν είναι τα εξής:

- Προσκλήσεις υποβολής προτάσεων (κυρίως για επενδυτικά προγράμματα σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο). Θα γίνει διαβούλευση με την επιτροπή ΕΤΑ πριν δημοσιευθούν οι προσκλήσεις υποβολής προτάσεων. Τα έργα και τα προγράμματα που θα επιλέγονται θα πρέπει να εναρμονίζονται με τις εθνικές τομεακές πολιτικές όπου υπάρχουν. Αναμένεται ότι τα κράτη μέλη που είναι ήδη παρόντα, ο ιδιωτικός τομέας και οι άλλες πρωτοβουλίες σχετικά με την ενέργεια θα βοηθήσουν είτε στη διευκόλυνση των προτάσεων για έργα είτε στις απαραίτητες συνοδευτικές ενέργειες. Οι αντιπροσωπεΐες της ΕΚ θα πρέπει να γνωμοδοτούν σχετικά με τις προτάσεις έργων και να αναλαμβάνουν την παρακολούθηση της υλοποίησης.

- Τα έργα τεχνικής βοήθειας, κυρίως για μελέτες και για τη δημιουργία ικανοτήτων και θεσμών. Οι αιτήσεις των κρατών ΑΚΕ θα αναλύονται με τη βοήθεια των επιτόπιων εταίρων. Προτεραιότητα θα δίνεται στις αιτήσεις οι οποίες θα έχουν ως στόχο τη δημιουργία των κατάλληλων συνθηκών για μεταγενέστερα έργα εφοδιασμού με ενέργεια.
- Οι μελέτες και οι άλλες ενέργειες που απαιτούνται για την αύξηση των οικονομικών πόρων από την ΕΤΕ, από τους ευρωπαϊκούς οργανισμούς αναπτυξιακής χρηματοδότησης, από τη Διεθνή Τράπεζα και από τον ιδιωτικό τομέα θα γίνουν κατόπιν αιτήματος των διεθνών χρηματοπιστωτικών οργανισμών και σε συμφωνία με τις δικαιούχες χώρες.

Ένα μικρό ποσοστό της χρηματοδοτικής διευκόλυνσης για τον τομέα της ενέργειας θα χρησιμοποιηθεί για τη χρηματοδότηση των διοικητικών δαπανών, όπως είναι οι δαπάνες για τους εξωτερικούς εμπειρογνώμονες, για τις ενέργειες δημοσιότητας, για την οργάνωση σεμιναρίων και ενημερωτικών ημερίδων, για παρακολούθηση και αξιολόγηση κλπ.

8. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Ενόψει της απόφασης του Συμβουλίου σχετικά με την χρησιμοποίηση των υπόλοιπων 500 εκατ. ευρώ του “δισεκατομμυρίου υπό όρους” του 9^{ου} ΕΤΑ και προκειμένου να διασφαλισθεί ότι η ΕΕ θα εκπληρώσει τις υποχρεώσεις της που ανέλαβε στο Γιοχάνεσμπουργκ, η Επιτροπή ζητά από το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης να εγκρίνει τη δημιουργία μιας χρηματοδοτικής διευκόλυνσης ΑΚΕ-ΕΕ για τον τομέα της ενέργειας και να καθορίσει τη θέση που θα λάβει η Κοινότητα κατά τη σύσκεψη του Συμβουλίου Υπουργών ΑΚΕ-ΕΕ που θα αφορά τη δημιουργία αυτής της χρηματοδοτικής διευκόλυνσης.

ANNEX

THE ENERGY AND POVERTY CHALLENGES

At present, nearly two billion people in the world – concentrated mainly in rural and peri-urban areas of developing countries - do not have access to modern energy services. A modern, sustainable energy service means that the energy needed to deliver essential services, such as lighting, cooling, heating, cooking, pumping, motive power, telecommunication etc., is provided in a way that is safe, affordable, efficient, reliable, equitable and environmentally sound. On average, per capita electricity consumption in developing countries is barely one-tenth of the consumption in the EU. Sub-Sahara Africa is a dramatic example of inequality in the energy field, with over 80% of the population having limited access to modern forms of energy. Large populations in Asia, particularly South Asia, and in Latin America live under similar conditions. The social and economic development of poor communities is limited or even deadlocked by the present unsustainable use of wood and other forms of biomass for energy purposes, over and above the difficult and expensive access to other forms of energy, such as electricity and liquid fuels.

Energy and poverty reduction: Energy is a sine qua non of the action to combat poverty. Access to adequate, affordable and sustainable energy services is necessary for a good life and to fulfil most development objectives - within health, education, light, heating, transport, agriculture, industrial production and modern means of communication.

The critical connection between energy and poverty alleviation was recognised by the international community at the WSSD in 2002 in Johannesburg. More specifically, the Johannesburg Plan of Implementation (JPOI) established the link between access to energy and the Millennium Development Goals, including the goal on poverty, noting that access to energy facilitates the eradication of poverty. Among the most important links are:

- *MDGs 1 and 7:* Reduce poverty and hunger, and improve access to safe drinking water. Access to energy services facilitates economic development and creates incomes and employment e.g. in agriculture, shops and small enterprises. Energy services can improve access to pumped water for drinking and irrigation of gardens and fields. And energy is needed to cook nearly all human food.
- *MDGs 2 and 3:* Achieve universal primary education and eliminate gender disparity at all levels of education. Improved access to energy services allows women and children (especially girls) to reduce time on gathering firewood, fetching water and cooking food. Electric lighting enables home study and evening classes, and electricity is needed to use educational media and modern communication (ICT) in schools and homes.
- *MDGs 4, 5 and 6:* Reduce child mortality, improve maternal health and combat major diseases. Access to energy is needed for a modern health system, e.g. for refrigeration of vaccines, sterilisation and lighting operating theatres. Cleaner fuels for cooking will reduce indoor air-pollution and the related respiratory diseases, that, according to WHO, kills 1.5 - 2 million women and children every year.
- *MDG 7:* Ensure environmental sustainability. Improved energy efficiency and the use of cleaner and renewable sources of energy can help to achieve a more sustainable use of

natural resources, such as woodlands and other types of biomass, and reduce emissions, thus protecting the local and the global environment.

The important role of energy in poverty alleviation is increasingly recognised also by African governments, e.g. in the context of poverty reduction strategies.

Energy access: Ensuring access to energy services to poor communities is a complex challenge, and, as experience over the past years has shown, it cannot be left to market forces alone to resolve. Concerted action of the public sector is required. Energy, like water, is not a commodity comparable to, for example, industrial or agricultural products. Provision of energy services depends on a multitude of economic and social preconditions, policy frameworks, political circumstances and international, national or local market situations. Many stakeholders are involved, ranging from poor communities to local and national governments and trans-national companies. Energy services can be delivered from many sources and technologies. Geographical conditions are different, even within a country. There is no ‘one size fits all’ recipe to provide energy services to a particular community.

The global character of energy markets: Internationally traded hydrocarbons have been and still remain the overwhelming mainstay of energy economies of most developed and developing countries. While OECD countries have managed to decrease their exposure to oil shocks, developing countries are more directly exposed to their negative macroeconomic impacts. In addition to being dependent on imported hydrocarbons, their economies are also more energy-intensive than those of developed economies. On average, oil-importing developing countries use more than twice as much oil to produce a unit of economic output as do OECD countries. Moreover, their financial situation (high levels of debt, fragile balances of payment) means that they are less able to weather turmoil on oil markets. Current sustained high prices on oil markets, price volatility and insecurity of supply affect developing countries more than others. Some of these countries spend up to 50% of their trade surpluses on energy imports – with devastating results for their national economies. A mere 10 US\$ per oil barrel price increase can result in a 3% loss of GDP in some Sub-Saharan countries in the first year after the hike.

Energy finance: Energy demand is rising fast in developing countries. Almost half of the global investment required for improving supply capacity and replacing existing and future supply facilities in the period up to the year 2030 is attributed to the needs of developing countries (including China and India). The required investment for Africa alone is approx. 1.2 trillion US\$, as calculated by the IEA. And this is a conservative estimate which would still leave 1.4 billion people without access to electricity in the year 2030. Financing is a huge challenge for the sector, with a marked trend away from financing energy investments from public and ODA budgets. More than ever before, the capital needed in the energy sector will have to be raised from private and foreign sources. However, most investors perceive the risks of energy investment in developing countries as being prohibitive, in particular when it comes to improving access to energy for poor consumers. Public and ODA funding must explore new dimensions and design new approaches if they are to catalyse and facilitate a sufficient flow of investment including the risk capital.

PROGRESS TO DATE - TRANSLATING POLICY INTO ACTION

Since WSSD, the EUEI has made progress on the organisational front and in establishing a dialogue with key stakeholders, in particular developing countries.

The EUEI has established a secretariat within DG Development to stimulate synergy and cooperation. The EUEI Advisory Group, made up of Member States and Commission officials and experts in energy and development, is the main forum for dialogue and coordination of the Initiative. Working groups are established under the Advisory Group, such as the Finance Working Group, which has compiled the strategic paper “Development Capital for Energy Access: Opportunities to Reach the Energy-Poor”.

In the European context, the EUEI dialogue has been undertaken with the active involvement of EU Member States and the European Commission, and has also included the European Investment Bank (EIB).

In this dialogue, EIB has expressed interest in exploring possibilities with the EUEI for combining EDF grants and EIB loans, e.g. where the grant element would be used for identification and preparation of projects, and/or for the drafting of Master Plans and provision of Technical Assistance in support of local administration for the management of EIB financed projects.

In line with the partnership approach and recognising the importance of strong local ownership, the immediate priority for the EUEI after WSSD has been to engage in a dialogue with developing countries and regions that have expressed an interest in the EUEI. A short summary of the progress of the EUEI in different developing country regions is given below.

Africa: an urgent priority

Nearly ten years before the MDG time target, it seems clear that Sub-Saharan Africa will have difficulty in reaching the MDGs unless substantial extra efforts are undertaken, including in the energy field.

ACP Africa is a major priority area for the EUEI, and conditions for increased action are improving. A number of Member States are active in the energy sector in Sub-Saharan Africa, and have built up valuable experience and capacity, both in the development of policies and strategies and in actual implementation. Some of these Member States play the role of EUEI facilitators in the countries where they have energy programmes. Likewise, the World Bank and non-EU donors are active in a number of countries, also with a poverty focus. After Johannesburg, African governments are gradually integrating energy issues into their poverty reduction strategies. And there is an increasing, albeit still limited, capacity in African institutions, NGOs and private sector to plan and implement energy-related activities.

The EUEI “Energy for Africa” conference held in Nairobi, Kenya, in November 2003 was a milestone in EUEI dialogue between Africa and the EU, and was attended by government representatives from about 40 countries from Sub-Sahara Africa. The main objective of the event was to identify priorities for actions at national or sub-regional level in Africa. In preparation for the conference, the EUEI undertook scouting missions or desk studies in several African countries, which prepared the ground for further action. The debate in Nairobi was stimulated by a keynote statement by Commissioner Nielson, linking energy to poverty alleviation and development, and highlighting the problems relating to the traditional use of biomass and the need for rural electrification.

In the Nairobi recommendations, adopted at the conclusion of the conference, the African countries took ownership of this agenda and suggested the following priorities for the EUEI:

- Rural energy in general and rural electrification in particular
- Energy for households, biomass and substitutes
- Strategies and policies for the sector, both at national and at regional level
- Capacity building at all levels.

In order to continue the dialogue and make the Nairobi recommendations operational in a number of countries, sub-regional EUEI workshops will take place in Southern Africa and in West Africa during the coming months. The workshops will focus on successful models for delivery of energy services to rural areas and on how such models can be financed and implemented on a wider scale.

A number of Commission-funded activities further stimulate the EUEI dialogue and contribute to the creation of a framework for action in Africa. These include regional projects to be financed by the intra-ACP allocation to energy with SADC and ECOWAS, as well EUEI-linked projects supported by other Commission services. The COOPENER component of the Intelligent Energy-Europe programme, managed by DG Energy and Transport, co-finances projects aiming at creating the institutional conditions for improved access to energy in Sub-Saharan Africa with a special emphasis on renewable energy and demand management. COOPENER projects are implemented by consortia of African and European partners. Similarly, RTD supports a renewable energy partnership for poverty eradication and sustainable development in Africa ('Partners for Africa') involving a number of European and African partners.

The Caribbean and Pacific

Their remoteness and small markets make small island countries particularly vulnerable in the energy field. The further development of their societies depends to a large extent on access to transportation, ICT and energy. The high cost of shipping diesel oil to dispersed islands brings electricity production costs up to an average of 0.2–0.5 €/kWh, compared to international costs of 0.05 €/kWh. Some islands spend over 75% of their foreign currency earnings on fuel imports. At the same time there is untapped potential for increased energy efficiency and the use of renewable energy.

The island states in the Caribbean and the Pacific took an early interest in the EUEI, and participated actively in the dialogue before WSSD. The "Sustainable energy seminar for ACP Island States within the framework of EC development co-operation", held in June 2001 in the Dominican Republic was an early opportunity to exchange views and establish dialogue.

After WSSD the EC and Denmark engaged in active and positive follow-up dialogue with regional organisations in ACP Pacific island states, leading to the establishment of an EUEI partnership with the Pacific Island Countries. Parallel-financed activities by Denmark and the Commission (the Danish part is already under implementation) will help to establish national energy policies and action plans and will improve the efficiency of national electricity utilities.

A dialogue with the Caribbean Island Countries, through their regional organisation CARICOM, was also initiated, in cooperation between the EC and Germany. The development of a regional energy policy and support for the execution of the Caribbean

Renewable Energy Development Programme, co-financed by Germany, are the targets of this cooperation, which is currently under preparation. There is also increased interest to convert existing central energy generation systems towards a decentralized renewable-based energy system to reduce islands' vulnerability.

Other Regional Components in the EU Energy Initiative

The EUEI is also generating interest outside the ACP area. In the Sustainable Energy Systems programme, DG RTD stimulated a strong North African participation in research related to the quantification and awareness raising of energy external costs, particularly concerning the impacts of energy pollution on human health. The Finnish-sponsored programme "Energy and Environment Partnership with Central America" is the first EUEI activity outside the ACP area, and Austria, through cooperation with the Austrian-sponsored "Global Forum on Sustainable Energy", has involved the EUEI in district heating activities in the Western Balkans. The Global Forum is also involving the EUEI in its activities in Himalayan countries.

THE FINANCIAL CHALLENGE AND THE NEED FOR INNOVATIVE MECHANISMS

Since WSSD there has been a recognised need for a significant increase in funding for energy and poverty in order to achieve the Millennium Development Goals. Work done by the International Energy Agency and the EUEI Finance Working Group has shown that public funding from governments and the international donor community is not sufficient to cover investment needs. And so far, the provision of energy services to the poor has not been able to attract private investment. Innovative and flexible funding mechanisms are urgently required to use the leverage effect of ODA and attract more resources from the private sector, development banks and financial institutions. While the creation of an enabling environment through, for example, regulatory reform and government capacity building remains a key to attracting more energy investment, there are already concrete opportunities to blend public and private capital and make delivery of energy services for the poor happen. These include: energy infrastructure funds, SME support and/or consumer credit programmes, smart subsidies, rural energy funds, market and product development, etc. Furthermore, developing renewable energy sources and transfer of state-of-the-art technologies will considerably contribute to the financial sustainability of actions.

Public-private partnerships (PPPs) are considered to be a promising instrument for growth and economic development in developing countries, and are a core instrument in the EUEI strategy. Infrastructure and especially the energy sector offer numerous possibilities for blending public and private funds. A feasibility study for the creation of an innovative public-private financing mechanism is being finalized by the Commission together with interested Member States and other stakeholders⁵. PPPs will enable the EU and its developing country partners to work together in partnership with the private sector, financial institutions and civil society towards effective delivery of energy services to the poor.

However, with no resources of its own and no significant energy-sector allocations in the development cooperation budgets of the Community, the roll-out of the EUEI may prove too slow to maintain momentum and make a real contribution towards the MDGs. Unless greater

⁵ This feasibility study is commonly referred to as the JREC Patient Capital Initiative

efforts are undertaken at the political level to provide adequate, faster and more flexible resources and instruments, the impact of the EUEI will be limited to the possibilities for tapping into resources already allocated to other sectors. This will prevent it from reaching its objectives in the foreseeable future.

Since Johannesburg the EUEI has built a solid base for specific actions and is now ready for a quantum leap. To maintain the momentum and to actually deliver on the ground, substantial additional resources are needed. Such resources should be provided by the EU as a demonstration of its commitments to the MDGs and the Johannesburg Plan of Implementation.